

Projektas

LIFE Osmo Baltic. Senujų ažuolų kelias auksavabaliui Lietuvoje ir Latvijoje

LIFE22 NAT/LT/101113698 LIFE OSMO BALTIC

2024 metų veiklos

Visuomenės ugdymas ir informavimas

Lietuvos zoologijos sodas daug metų prisideda prie nykstančių gyvūnų rūšių išsaugojimo ir sėkmingai dalyvauja jų gausinimo [projektuose](#) Lietuvoje. Skatiname visuomenės įsitraukimą išsaugant senuosius medžius, todėl zoologijos sode organizuojame įvairias veiklas ir renginius.

Vienas iš renginių – 2024 m. kovo 20 d. Žemės dienos minėjimas, kurio metu surengta atvira paskaita bei naujos edukacijos „Nykstantys gyvūnai ir jų išsaugojimo galimybės“ pristatymas. Minėtos paskaitos metu dar kartą atkreipėme dėmesį į Europos Sąjungos Buveinių direktyvos prioritetinę rūšį – niūriaspalvį auksavabalį (*Osmoderma eremita*), kuris gyvena ne tik zoologijos sode, bet ir šalia esančiame Kauno Ažuolyno parke.

Niūriaspalvio auksavabalio išsaugojimo galimybės aptartos ir LRT laidoje „7 Kauno dienos“. Laidos vedėjai kartu su Lietuvos zoologijos sodo gyvūnų priežiūros specialistu Klaidu Mikėnu ir vyresniuoju edukacinių projektų koordinatoriumi Egidijumi Praspaliausku apžvelgė niūriaspalvio auksavabalio gyvenimo ypatumus – „Vabalų vestuvių belaukiant: žvilgsnis į Kauno zoologijos sode saugomus smulkiuosius gyvius“.

Siekiant užtikrinti niūriaspalvio auksavabalio (*Osmoderma eremita*) rūšies apsaugą, 2024 m. pradėtas įgyvendinti LIFE22 NAT/LT/101113698 LIFE OSMO BALTIC projektas – „LIFE Osmo Baltic. Senujų ažuolų kelias auksavabaliui Lietuvoje ir Latvijoje“. Šis projektas yra 2017-2022 m. įgyvendinto „LIFE Osmoderma“ [projekto](#) tęsinys. Naujojo projekto tikslų sieksime per 2024-2030 m.. Įveiklinsime gerus pirmojo projekto rezultatus ir įgytą patirtį, kuriant tarpvalstybinį ekologinį tinklą, kuris jungs Lietuvoje ir Latvijoje esančias niūriaspalvio auksavabalio rūšies populiacijas.

LIFE22 NAT/LT/101113698 LIFE OSMO BALTIC projektas

Naujojo **aplinkosaugos projekto pristatymo konferencija** vyko šių metų birželio 4 d. Valstybės saugomų teritorijų tarnybos Nacionaliniame lankytojų centre, Vilniuje. Pagrindinis projekto tikslas – stebėti niūriaspalvio auksavabalio (*Osmoderma barnabita*) rūšį ir atlikti mokslinius tyrimus, siekiant išplėsti jau esamas arba sukurti naujas NATURA 2000 teritorijas, jas sujungiant į vientisą NATURA 2000 tinklą, remiantis Buveinių direktyvos reikalavimais. Kitaip tariant, siekiant išsaugoti biologinę įvairovę, dėmesys skiriamas senųjų medžių apsaugai Lietuvoje ir Latvijoje. Kaip pabrėžiama jau renginio [kvietime](#), senieji lapuočiai atlieka ypač svarbias funkcijas: nuo namų ir/arba maisto šaltinio iki dalyvavimo klimato kaitos stabdymo procese.

Konferencijoje įžanginius sveikinimo žodžius tarė A. Klimavičius (Aplinkos ministerija) ir R. Lapinskienė (Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos). LIFE projekto idėją, tikslus, planuojamas veiklas ir įgyvendinimo metodus pristatė G. Leipė, G. Alvydas, D. Augutis

(Lietuvos gamtos fondas). G. Švitra (Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos) išskyrė, kodėl „Niūriaspalvis auksavabalis (*Osmoderma barnabita*) – indikatorinė rūšis“, A. Gintaras (Lietuvos gamtos fondas) pasidalino, kokios dažniausiai naudojamos „Medžių priežiūros priemonės“. R. Žilinskas (Kraštovaizdžio ir želdynų ekspertų grupė) apibendrina „Medžių senolių ir medžių veteranų priežiūrą“. [LIFE Osmo Baltic ambasadorius](#) S. Paltanavičius savo pranešime akcentavo: „Mes nesaugome mažų ar didelių, saugome tuos, kuriems reikia pagalbos“.

M. Balalaikins (Daugpilio universitetas, Latvija) dalinosi „Išmaniosios feromoninės gaudyklės niūriaspalvio auksavabali tyrimams“ kūrimo ir naudojimo patirtimi. Kiti užsienio mokslininkai pristatė įgyvendintų projektų rezultatus: N. Jansson (Östergötland ap., Švedija) iš „LIFE Bridging the Gap“ projekto, o J. Hedin (Kalmaro ap. Administracija, Švedija) – „Nykstančių vabzdžių rūšys senuosiuose ąžuoluose: tyrimai bei geroji praktika“. K. Mikėnas (Lietuvos zoologijos sodas) pasidalino 2017-2022 m. Įgyvendinto „LIFE Osmoderma“ projekto patirtimi pranešime „Niūriaspalvio auksavabali veisimas Lietuvos zoologijos sode“.

Visus „LIFE Osmo Baltic. Senųjų ąžuolų kelias auksavabaliui Lietuvoje ir Latvijoje“ pristatymo konferencijos įrašus galima peržiūrėti [čia](#).

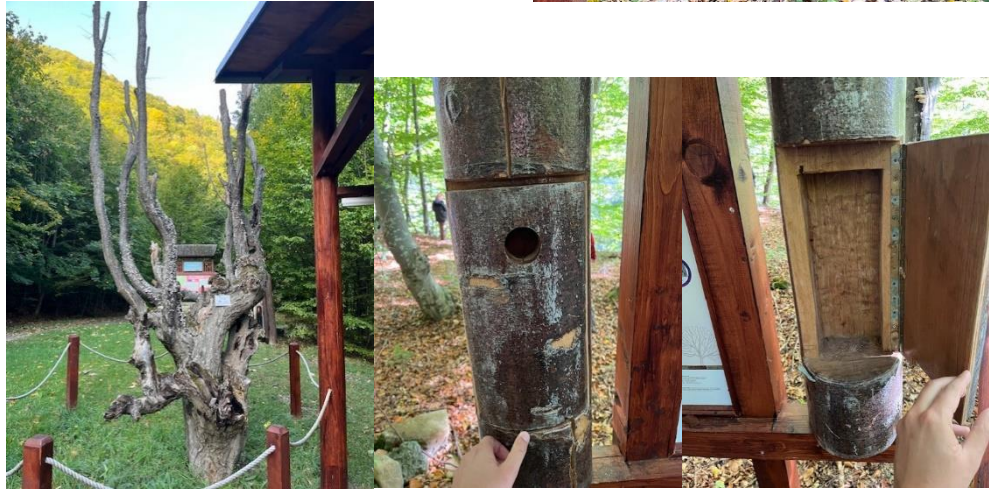
Stauzotė Rumunijoje 2024 m. Rugsėjo 29 d. – spalio 4 d.

„LIFE Osmo Baltic. Senųjų ąžuolų kelias auksavabaliui Lietuvoje ir Latvijoje“ projekto partneriai – Lietuvos gamtos fondas, Lietuvos zoologijos sodas, Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcija, Žemaitijos nacionalinis parkas, Latvijos kelių direkcija, Latgalos planavimo regionas ir Gamtos apsaugos agentūra vyko pasisemti patirties iš kolegų Rumunijoje, kurie Putna Vrancea gamtos parko teritorijose (Rytų Karpatai) vykdo projektą [LIFE Rosalia](#) „Saproksilinių vabalų apsauga Karpatuose“.

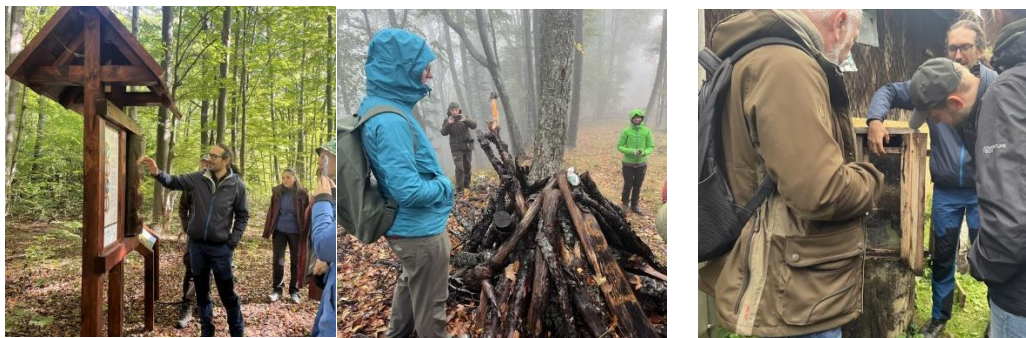

Rumunų įgyvendinamo projekto tikslas tampriai siejasi su nauju aplinkosauginiu LIFE22 NAT/LT/101113698 LIFE OSMO BALTIC projektu – užtikrinti negyva mediena mintančių organizmų rūšių populiacijos išlikimą ir senųjų medžių apsaugą.

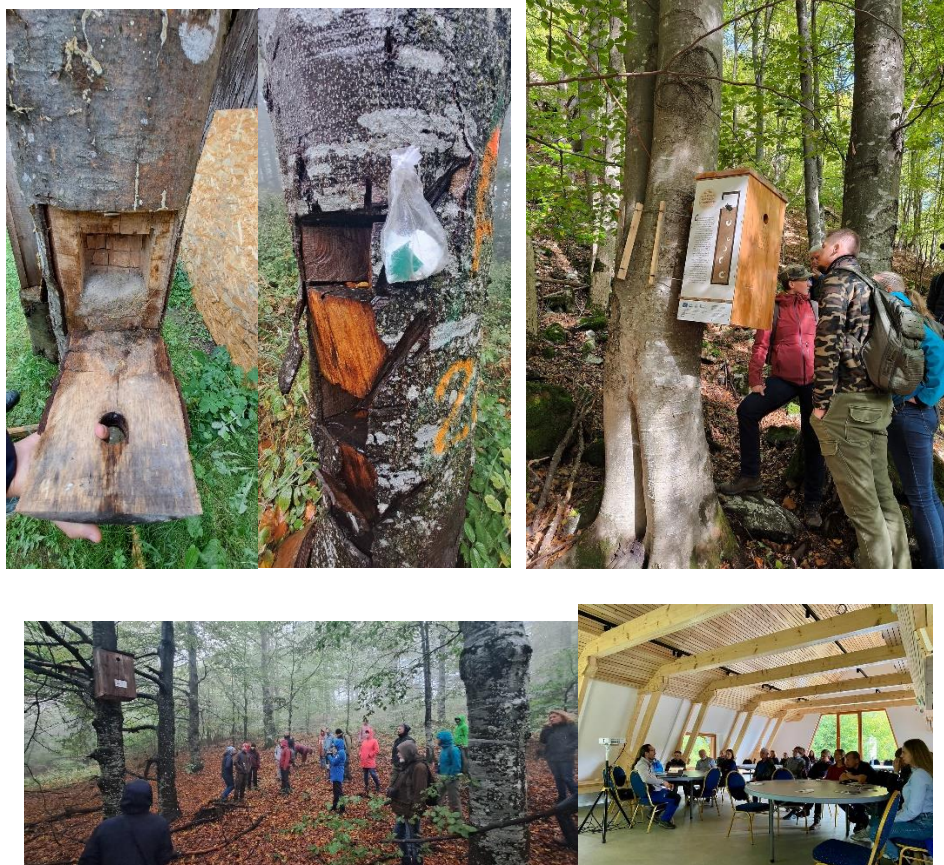
[Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos](#) specialistų ir [Žemaitijos nacionalinio parko](#) darbuotojų, atsakingų už gamtosauginio LIFE OSMO BALTIC projekto įgyvendinimą, nuomone, LIFE Rosalia projekte verta atkreipti dėmesį į naujoviškų metodų taikymą. Šie metodai padeda pasiekti atokias projekto teritorijas, kurti buveines jaunesniuose medžiuose, panaudoti feromonus vabalų perviliojimui į jiems palankesnes teritorijas. Lietuvos zoologijos sodo veisimo specialistas K. Mikėnas ypač atkreipė dėmesį į LIFE Rosalia projekte saugomiems vabzdžiams naudojamų buveinių ypatumus (žr. Nuotraukas).

Nuotraukos: K. Mikėno (Lietuvos zoologijos sodas)

Nuotraukos: [Žemaitijos nacionalinis parkas](#)

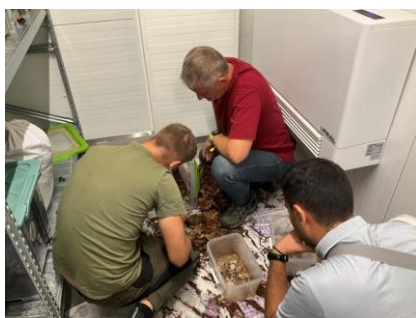
Nuotraukos: [Dzūkijos–Suvalkijos saugomų teritorijų direkcija](#)

Partnerių iš Latvijos Daugpilio universiteto viešnage Lietuvos zoologijos sode 2024 m. rugsėjo mėn. lankėsi kolegos iš Latvijos Daugpilio universiteto. Jų apsilankymo tikslas – susipažinti ir pamatyti, kaip veisiamas niūriaspalvis auksavabalis bei įgyti patirties šioje srityje.

Lietuvos zoologijos sodo specialistai, dirbantys jau su antru niūriaspalvių auksavabalių populiacijos atkūrimo projektu, turi kuo pasidžiaugti, pasidalinti patirtimi ir ką parodyti partneriams. Vien 2024 m. gegužės 31 d. į natūralias buveines buvo paleista net 200 saugomų niūriaspalvių auksavabalių lervų, kurios išveistos Lietuvos zoologijos sode.

Tikimasi, kad kolegų iš Latvijos įgytos praktinės žinios reikšmingai prisidės atkuriant šios nykstančios rūšies populiaciją Latvijos ažuolynuose.

Nuotraukos: K. Mikėno (Lietuvos zoologijos sodas)

2024 metų niūriaspalvio auksavabalio lervų skaičiavimas

Šių metų gegužės 31 d. į natūralias buveines išleidus 200 niūriaspalvių auksavabalių, rugsėjo mėnesį Lietuvos zoologijos sodo specialistas K. Mikėnas patikrino veisimo dėžes. Remiantis „LIFE Osmoderma“ projekto metu sukurta „Niūriaspalvio auksavabalio (*Osmoderma barnabita*) auginimo ir veisimo metodika“, kiekviena veisimo dėžė patikrinta ieškant lervų. Išrinktos lervos apžiūrėtos, suskaičiuotos, išmatuotos ir pasvertos – iš viso jų suskaičiuota 889. Lervos paliktos veisimo dėžėse ramiai ruošti ir formuoti žiemojimo „kameras“ bei kokonus. Kitas tikrinimo ir skaičiavimo procesas vyks 2025 m. pavasarį.

LIFE22 NAT/LT/101113698 LIFE OSMO BALTIC partnerių susitikimas

2024 m. lapkričio 5-6 d. Žemaitijos nacionaliniame parke vyko projekto „LIFE Osmo Baltic. Senųjų ažuolų kelias auksavabaliui Lietuvoje ir Latvijoje“ partnerių susitikimas. Šio susitikimo metu buvo pasidžiaugta nuveiktais darbais ir suplanuotos 2025 m. veiklos. Remiantis [Lietuvos gamtos fondo informacija](#), 2024 m. vien Lietuvoje inventorizuoti 2929 medžiai, suformuotas 1368 km ilgio ekokoridorius, niūriaspalvio auksavabalio poravimosi sezono metu panaudotos 78 feromoninės gaudyklės, kurių dėka 15 vietovių sugauti (ir ten pat paleisti) suaugę vabalai ir Lietuvos zoologijos sode išveistos 889 niūriaspalvio auksavabalio lervos, iš kurių 200 perkelta į dirbtinius inkilus.

Nuotrauka: Lietuvos gamtos fondas